

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

спостерігається те, що визначення місця проживання малолітніх дітей з батьком, не зважаючи на те, що за його місцем проживання створені всі необхідні умови для життя та розвитку дітей, за рішенням суду дітей залишають матері. Навіть, не враховуючи, що органи опіки та піклування рекомендують суду визначити місце проживання дітей з батьком, а психолог підтверджує особисту емоційну прихильність дітей до батька – суд приймає рішення на користь матері. І тут постає питання дотримання гендерної рівності.

За статтею 8 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Україна «має позитивний обов'язок вживати всіх можливих заходів для сприяння контактам дитини і того з батьків, хто проживає окремо, а непорозуміння між батьками не позбавляють державу від її обов'язків».

Проте системи підтримання регулярних контактів з дитиною, яку мати може перевезти для проживання до іншого регіону, в Україні просто не існує. Неefективність української системи виконання судових рішень постає перед чоловіком-батьком в усій своїй красі. [4]

Вважаємо, що українській судовій системі необхідно почати звертатися до європейської практики: ухвалюючи рішення, суди повинні досліджувати всі аспекти справи щодо проживання з яким із батьків найкраще забезпечити права та інтереси дитини.

Підсумовуючи дослідження проблеми гендерної рівності батьків у правах дитини, можна зробити висновок, що сучасна українська сім'я поставлена в досить жорсткі й надто складні умови. Економічні негаразди впливають на психологічний клімат у родині, вони часто стають причиною конфліктних ситуацій і навіть насильства в сім'ї.

Досягнення гендерної рівності може вимагати вжиття специфічних заходів, спрямованих на усунення гендерних диспропорцій або гендерної нерівності прав за дитину. Проте планування та реалізації заходів, спрямованих на розв'язання проблеми гендерної нерівності батьків у правах за дитину, необхідно досліджувати цю проблему надалі.

Бібліографічні посилання:

1. Ганзицька Т.С. Принципи права в механізмі забезпечення гендерної рівності в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.01 / Маріупольський державний університет. Маріуполь, 2013. 20 с.
2. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_021 (дата звернення: 15.11.2019)
3. Лисечко К. Гендерна рівність батьків у правах за дитину. Юридична Газета, 23 січня 2017 р. №2-3
4. Фулей Т. І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. К.: Ваіте, 2016. 180 с.

Пархоменко Анастасія Олегівна,

курсант четвертого курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Давидова Наталія Валентинівна,

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Сьогодні, Україна є суб'єктом міжнародних відносин, політикою якої є тримання курсу на євроінтеграцію, що є певним поштовхом на прийняття та зміну чинних нормативно-правових актів урядом країни, відповідно до норм міжнародного законодавства. Наразі, система національного

законодавства охоплює низку міжнародно-правових актів, ратифікованих Верховною Радою України.

Так, виходячи з норм міжнародного законодавства та Конституції України – права та свободи людини визнаються найбільшою соціальною цінністю держави, які у свою чергу повинні нею захищатися на належному рівні.

Основний Закон нашої держави гарантує кожному надання правової допомоги. У виняткових випадках, відповідно до чинного законодавства України участь захисника може бути надана безоплатно за рахунок держави [1].

Надання особі права на захист обумовлено не тільки положеннями Конституції України, а також і чинними міжнародно-правовими договорами, такими як: Загальна декларація прав людини 1948 р., Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р. та іншими.

Тому, відповідно, такі основоположні норми знаходять своє відбиття і в завданнях ЦПК України, які гарантують справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави [2].

Наразі, указом Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015– 2020 роки» від 20 травня 2015 р. № 276/2015 встановлено пріоритети реформування судової влади – системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів як на рівні конституційних змін, так і на рівні впровадження першочергових невідкладних заходів, які забезпечать необхідні позитивні зрушення у функціонуванні відповідних правових інститутів. Одним з таких пріоритетних напрямів реформування зазначено посилення гарантій здійснення адвокатської діяльності, забезпечення доступності та ефективності правової допомоги відповідно до рекомендацій Ради Європи [3].

Тож, беручи до уваги вищезазначене, ми бачимо, що визначення механізму надання правової допомоги та забезпечення його функціонування набуває останнім часом особливої значущості та актуальності. Ефективне функціонування будь-якого інституту значною мірою залежить від його правової моделі, що втілюється в національному законодавстві, досконалості правового регулювання та встановлених законом гарантій його реалізації.

Сьогодні в Україні існує низка нормативно-правових актів, які регулюють інститут правової допомоги у цивільному процесі, зокрема це: Постанова Кабінету Міністрів України № 394 від 13 лютого 2013 р. «Про затвердження Державної цільової програми формування системи безоплатної правової допомоги на 2013–2017 роки», Закон України «Про безоплатну правову допомогу», Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інші.

Відповідно до чинного законодавства України, найбільш поширеною та законодавчо врегульованою формою надання правової допомоги у цивільному судочинстві є представництво, що здійснюється зазначеним суб'єктом.

Відповідно до ст. 15 чинного ЦПК України до суб'єктів надання правової допомоги віднесено адвокатів, якщо інше не встановлено законом. Зокрема, аналізуючи положення ст. 56 ЦПК України до інших суб'єктів можна віднести також органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також прокурора. Однак, доречним буде зауваження, що в цьому випадку така форма захисту не є представництвом, адже вона виступає своєрідним контролем за діяльністю суду стосовно дотримання ним прав та свобод людини, а також її законних інтересів [2].

З приводу цього, вважаємо доречним наголосити запропоновані зміни до Конституції України в частині правосуддя, розроблені робочою групою з питань правосуддя та суміжних інститутів, яка створена Конституційною Комісією та проект змін до ЦПК, розроблений робочою групою з реформування процесуального законодавства, створеною Радою з питань судової реформи при Президенті України, де акцентується увага на праві кожного отримати професійну правничу допомогу, внаслідок чого пріоритет у реалізації цієї функції в суді надано адвокатам [4].

У зв'язку з цим передбачається встановити в законі випадки, коли правова допомога надається виключно адвокатами. Зокрема, це стосується положення ст. 45 чинного ЦПК України відповідно до якого захист прав малолітніх або неповнолітніх осіб під час розгляду справи може здійснюватись через представника (адвоката) та через законного представника. Вважаємо

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

здійснення захисту лише через законного представника є не зовсім об'єктивним, адже задля забезпечення належного та ефективного захисту зазначених осіб необхідна правова допомога кваліфікованих спеціалістів, а у випадку представлення їх інтересів законними представниками, в силу своєї недостатньої обізнаності у сфері права такий захист є малоефективним. Таке зауваження стосується і недієздатних фізичних осіб.

Тому, з метою розв'язання даного питання пропонуємо внести зміни до ст. 45 та 59 ЦПК України, які передбачали б здійснення представництва малолітніх та неповнолітніх, а також недієздатних осіб через законного представника за участю представника, тобто адвоката.

Також, постає закономірне питання щодо диференціації безоплатної правової допомоги на обов'язкову та факультативну, за ознакою волевиявлення заінтересованої особи чи її представника щодо її надання. Адже, запроваджена у національному законодавстві модель надання безоплатної правової допомоги не передбачає обов'язковості її надання. Законом встановлено вичерпний перелік суб'єктів права на безоплатну правову допомогу та вичерпне коло осіб, за зверненням яких така допомога може бути надана рішенням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, на підставі якого призначається адвокат зі складу включених до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу(ст. 14, 15, 18, 19 Закону України «Про безоплатну правову допомогу») [5].

Таким чином, беручи до уваги наші дослідження, норми чинного законодавства України з урахуванням міжнародного законодавства, можна зробити висновок, що правове регулювання підстав, суб'єктного складу, форм та порядку надання правової допомоги у цивільному судочинстві потребує подальшого вдосконалення з метою створення в Україні в умовах євроінтеграції правової моделі надання юридичної допомоги, яка б відповідала міжнародно-правовим стандартам.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.: станом на 21 лютого 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №1-рп/2016. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.11.2019 року).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. : станом на 18 жовтня 2019 р. / Верховна Рада України, 2013, № 9-10, №11-12, №13, ст. 88. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 05.11.2019 року).
3. Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : указ Президента України від 20 трав. 2015 р. № 276/2015. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015> (дата звернення: 05.11.2019 року).
4. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. Реформа процесуального законодавства в Україні: оцінки експертів. Веб-сайт. URL : http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3010:reforma-protseualnogo-zakonodavstva-v-ukrajini-otsinki-ekspertiv-2&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 05.11.2019 року).
5. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02 червня 2011 р. Станом на 04 листопада 2018 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, №51, ст.577. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення: 05.11.2019 року).